

Nr 7.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion om skärpta bestämmelser avseende skydd mot eldfara inom elevhem vid vissa skolor och anstalter.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, II: 331, av herr *Birke* har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att effektiva bestämmelser avseende skydd mot eldfara inom elevhem vid folkhögskolor och andra internatskolor samt vid barn- och ålderdomshem och liknande anstalter snarast möjligt måtte utfärdas.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till den i första kammaren väckta likalydande motionen I: 210.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från statens brandinspektion, skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, socialstyrelsen samt styrelsen för Svenska landstingsförbundet.

Statens brandinspektion anför.

I en i andra kammaren väckt, den 23 januari daterad motion, nr 245/1947, hemställde herr *Jonsson* i Skutskär m. fl. under erinran om bl. a., att brandskyddet i barnhem, ålderdomshem, hotell, pensionat och liknande icke syntes hava vunnit tillräckligt beaktande, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning om införande av skyldighet för hotell m. fl. anläggningar att införa automatiska brandalarm samt därefter framläggande för riksdagen av de lagförslag, som funnes påkallade.

I utlåtande över motionen den 9 maj 1947, nr 35, uttalade första lagutskottet, till vilket motionen överlämnats, efter hörande av, förutom riksbrandinspektören, vissa av frågan berörda organisationer, att erforderliga förutsättningar för utfärdande av generella föreskrifter om införande av automatiskt brandalarm för det dåvarande icke funnes, i följd varav utskottet ansågo sig icke kunna tillstyrka bifall till motionen.

Emellertid hade utskottets uppmärksamhet riktats på behovet av att åtgärder vidtoges för förbättring av brandskyddet vid vårdhem och dylika inrättningar. Det syntes följaktligen kunna ifrågasättas, huruvida icke en sådan utredning borde komma till stånd. Då utskottet icke hade tillgång till det material, som vore nödvändigt för att ange utredningens omfattning eller riktlinjerna för denna, fann sig utskottet emellertid i frågans dåvarande läge icke böra framlägga förslag härom. Utskottet erinrade i detta sammanhang även därom att, i samband med en då pågående överarbetning (1945 års vårdhemssakkunniga) av ett av 1940 års civila byggnadsutredning den 15 februari 1943 avgivet betänkande, anledning funnes till anta-

1 *Bihang till riksdagens protokoll 1948. 13 saml. 1 avd. Nr 7—9.*

gande att vid detta arbete även brandskyddssynpunkter i viss utsträckning komme att vinna beaktande.

1945 års vårdhemsakkunniga ha den 8 juli 1947 avgivit ett betänkande med "råd och anvisningar rörande utformning av ålderdomshem, hem för kroniskt sjuka, vårdhem för lättskötta sinnessjuka samt folktandvårdskliniker". Riksbrandinspektören har anbefallts att senast den 10 april avgiva utlåtande häröver.

Såvitt statens brandinspektion kunnat finna, företer nu föreliggande motion påtaglig likhet med de i ovan omnämnda motion ävensom i yttrande däröver framförda synpunkterna. I sitt yttrande över sistnämnda motion hemställde riksbrandinspektören på anförda skäl, att motionen icke måtte föranleda utskottets ställningstagande i vidare mån än att lagutskottet ville föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om dels en revidering av gällande hotell- och pensionatstadga, dels en fullständig utredning med förslag till brandskyddsbestämmelser, avsedda att gälla för barnhem, ålderdomshem, internatskolor, sjukhus, sjukhem, kuranstalter, ferie- och vandrarhem samt liknande inrättningar. Det förhållandet att en motion med liknande syfte som den tidigare ånyo framlagts, synes statens brandinspektion i än högre grad klarlägga behovet av en utredning i huvudsaklig överensstämmelse med det av riksbrandinspektören avgivna förslaget. Då, såvitt statens brandinspektion kunnat finna, det av 1945 års vårdhemsakkunniga utarbetade betänkandet icke berör brandskyddssynpunkter, synas skäl icke finnas att upptaga föreliggande spörsmål i anslutning till betänkandet. Detta omfattar för övrigt, som nyss sagts, endast en mindre del av de anläggningar, om vilka här är fråga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får statens brandinspektion hemställa, att i anledning av förevarande motion utskottet ville föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i huvudsaklig överensstämmelse med det av riksbrandinspektören tidigare framförda förslaget.

Därvid torde böra förutsättas, att jämväl de av herr Jonsson i Skutskär m. fl. i motionen nr 245/1947 framförda önskemålen om skyldighet för hotell jämte andra anläggningar att införa automatiskt brandalarm tagas under övervägande.

Skolöverstyrelsen uttalar som sin mening, att bestämmelser beträffande brandskydd vid folkhögskolor synas i hög grad önskvärda. De i hotellstadgan angivna säkerhetsåtgärderna torde i tillämpliga delar böra successivt införas i samband med nya byggnadsföretag. För äldre byggnader torde övergångsbestämmelser tillämpas, så att nödvändiga ändringar få uppskjutas till dess byggnadstillstånd kan erhållas.

Lantbruksstyrelsen framhåller att byggnadsbeståndet vid de statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalterna har varit synnerligen bristfälligt men att de skolbyggnader och elevhem vid skolor under styrelsens överinseende, som med bidrag av statsmedel tillkommit under senare år, ur brandskyddssynpunkt fylla alla rimliga fordringar. Många av lantbruksundervisningsanstalterna äro emellertid fortfarande hänvisade till mycket bristfälliga både skollokalerna och elevhem, där förhållandena även ur brand-

skyddssynpunkt lämna en del övrigt att önska. Emellertid ha de kända svåra förhållandena på byggnadsmarknaden beträffande både material och arbetskraft omöjliggjort byggnadsbeståndets sanering vid ifrågavarande byggnader i den takt, som skulle ha varit önskvärd. Styrelsen tillägger:

Ett tilläpande av bestämmelserna i Kungl. Maj:ts stadga den 8 juni 1917 (474) angående hotell- och pensionatsrörelse eller, såsom motionären föreslår, minst lika effektiva bestämmelser synes enligt lantbruksstyrelsens mening icke lämpligt i nu rådande läge. De skolor, som på grund av rådande svåra förhållanden på byggnadsmarknaden ännu icke lyckats erhålla vare sig statsbidrag eller byggnadstillstånd för uppförande av nya lokaler, skulle komma att ställas i ett mycket svårt läge och skulle genom skärpta bestämmelser tvingas till större omändringar av de gamla lokalerna, vilka ändå äro avsedda att, så snart tidsläget det medger, ersättas med nya ur brandskyddssynpunkt fullgoda skollokaler och elevhem.

Även om lantbruksstyrelsen är medveten om att vissa bristfälligheter med avseende på skydd mot brandfara äro för handen vid en del av de under styrelsens överinseende stående undervisningsanstalterna, anser styrelsen sig dock i nuvarande tidsläge icke utan föregående utredning kunna tillstyrka motionen.

Socialstyrelsen framhåller, att det i motionen berörda spörsmålet otvivelaktigt är av stor betydelse och förtjänt av allvarlig uppmärksamhet, ej minst därför att vid eldsvådor i inrättningar av den art varom här är fråga, förutom materiell förödelse, risken för förlust av människoliv är särskilt stor. Socialstyrelsen erinrar vidare om att av statens inspektör för fattigvård och barnavård 1935 utfärdats vissa ordningsregler för förekommande av eldsvåda vid vissa hem och anstalter tillhörande socialvården och att socialstyrelsen sedermera den 17 januari 1942 utfärdat föreskrifter rörande brandskydd m. m. Nämnda ordningsregler och föreskrifter ha helt nyligen i samråd med riksbrandinspektören och svenska brandskyddsföreningen omarbetats och ersatts av anvisningar och råd rörande brandskyddet vid vissa hem och anstalter tillhörande socialvården. Socialstyrelsen anför vidare:

Dessa föreskrifter och råd äro närmast avsedda att förebygga uppkomsten av eldsvåda och begränsa verkningarna därav i redan befintliga anstalter. Styrelsen är emellertid medveten om att, i den mån dessa utgöras av äldre byggnader, byggnadsättet och beskaffenheten i övrigt äro långt ifrån tillfredsställande ur brandskyddssynpunkt.

Socialstyrelsen säger sig vidare dela motionärens uppfattning, att det synes angeläget att minst lika effektiva bestämmelser som för närvarande gäller för hotell snarast möjligt fastställas för de i motionen avsedda elevhemmen och anstalterna, men påpekar samtidigt, att de föreskrifter som gälla för hotell icke utan vidare kunna äga tillämpning på alla socialvårdsanstalter. Socialstyrelsen erinrar vidare om att vid granskning av ritningar till ny-,

om- eller tillbyggnad av anstalter, som verkställes inom socialstyrelsen, har styrelsen pläгат tillse, att möjligheterna för en snabb utrymning samt andra brandskyddsåtgärder äro beaktade. Socialstyrelsen tillägger:

Även om styrelsen sålunda redan vidtagit olika åtgärder i syfte att förbättra skyddet mot eldfara vid anstalter tillhörande socialvården och alltjämt ägnar frågan sin uppmärksamhet, har styrelsen intet att erinra mot att frågan blir föremål för ytterligare utredning och att eventuellt särskilda bestämmelser utfärdas rörande brandskyddet vid sådana anstalter.

Styrelsen för Svenska landstingsförbundet framhåller, att det undandraget sig styrelsens bedömande huruvida särskilda bestämmelser om brandskyddet vid barn- och ålderdomshem äro erforderliga. Styrelsen anför vidare:

De elevhem till internatskolor av olika slag, som drivas i landstingens regi, underkastas visserligen icke förhandsgranskning av någon central myndighet, men de hem, som landstingen numera bygga, äro regelmässigt så konstruerade, att brandskyddssynpunkterna tillgodoses på ett nöjaktigt sätt. Vad angår äldre byggnader pläga landstingen med hjälp av de lokala brandmyndigheterna verkställa översyn av brandskyddsanordningarna, varvid förefintliga brister avhjälpas. Emellertid torde det icke vara uteslutet, att vissa brister i detta hänseende alltjämt kunna kvarstå. Styrelsen förutsätter emellertid, att, särskilt om anmaning utgår att beakta nödvändigheten av tillfredsställande brandskyddsanordningar i dessa hem, landstingen skola låta sig angeläget vara att tillgodose alla rimliga krav, som därvid kunna ställas.

För egen del får *utskottet* anföra följande.

Det är självfallet av allra största intresse, att brandskyddet vid elevhem inom folkhögskolor och andra liknande internatskolor samt vid barn- och ålderdomshem och andra liknande anstalter är så tidsenligt och betryggande som möjligt. Man synes också kunna utgå ifrån att brandskyddet i anstalter, som nyuppföras, blir tillgodosett. I den mån ytterligare åtgärder föreskriftsmässigt äro påkallade kunna dessa komma till stånd efter initiativ av statens brandinspektion.

Beträffande det äldre beståndet av lokaliteter av i motionen avsett slag kunna, såsom vissa remissinstanser påpekat, brandskyddsanordningarna i dessa icke genomgående betecknas såsom tillfredsställande. Likväl har utskottet icke ansett sig nu kunna tillstyrka motionens yrkande om skrivelse från riksdagen till Kungl. Maj:t med hemställan om utfärdande av effektiva bestämmelser om skydd mot brandfara i lokaliteter av ifrågavarande slag. De i samband med tillkomsten av den nya brandlagen utfärdade instruktionerna för länsbrandinspektörerna samt riksbrandinspektören synas nämligen ha öppnat möjligheter till en bättre kontroll än tidigare över brandskyddsanordningarna även i det äldre beståndet av dylika lokaler. Att dessa anordningar icke kunna förverkligas så snart önskvärt vore har bland annat

sin grund i de kända förhållandena på byggnadsmarknaden. Det synes utskottet lämpligt, att erfarenheterna av tillämpningen av den nya brandlagens inspektionsbestämmelser kunnat vinnas under mera normala förhållanden på byggnadsmarknaden än de nu rådande innan nya skärpta bestämmelser utfärdas.

Med stöd av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 331, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 april 1948.

På utskottets vägnar:

MANNE STÅHL.

Närvarande: Herrar Ståhl, Allard och Hægglom, fröken Olsson, herrar Svensson i Stenkyrka, Jönsson i Lund och Odhe, fru Möller, fru Ericsson i Luleå och herr Svensson i Vä.
